

KULTÚRA

ROČNÍK XV. – č. 9

DVOJTÝŽDENNÍK ZÁVISLÝ OD ETIKY

2. MÁJA 2012

Vydáva FACTUM BONUM, s. r. o. • Šéfredaktor TEODOR KRIŽKA • Redakcia: Sološnická 41, 841 04 Bratislava, Mobil: 0903 846 313 • e-mail: redakcia@kultura-fb.sk • Cena 1,20 €

Po svojom utrpení sa im štyridsať dní zjavoval a hovoril o Božom kráľovstve, aby tak mnohými spôsobmi dokázal, že žije. Keď s nimi stoloval prikázal im... (Sk 1, 3-4). O tom, ako zmysluplne čítať tento text píše R.J. Ratzinger, Benedikt XVI v knihe „Ježiš Nazaretský“, II diel (Dobrá kniha, Tmava 2011). Zjavoval sa im, hovoril s nimi a stoloval s nimi. Tam kde slovenský preklad Písma hovorí o „stolovaní“ evanjelista, Lukáš použil výraz „synalizómenos“, čo znamená „jediac s nimi soľ“. Slovenský preklad, v ktorom sa slovo „synalizómenos“ prekladá slovom „stolovať“, zmazáva hlboký zmysel Lukášovho textu. V Starom zákone spoločné požívanie chleba a soli, alebo iba soli samotnej, predstavuje uzavretie pevného spojenectva a je obranou proti smrti, proti skaze a rozkladu. Tento nový druh hostiny, toto nové spoločenstvo stola nadväzuje na Poslednú večeru. Odohráva sa však v novej ontologickej situácii,

SOL'

JÁN URBÁNEK

vo svete, kde smrť stratila svoj osten.

Takýto význam slova „stolovať“ sa premieta do rôznych kontextov a osvetľuje mnohé súvislosti. Slováci a Slovania majú zvyk vítať hosťov chlebom a soľou. Chlebom a soľou, nie chlebom a hrami. Ponúkajú mu pokrm potrebný ku každodennému i večnému životu. Ak hosť požíja soľ v takom duchu, v akom mu bola ponúknutá, je spoločenstvo stola trvalé.

Slovo „synalizómenos“ je aj kľúčom k tajomstvu rozprávky „Soľ nad zlato“. Je hermeneutickým rámcom, v ktorom sa odohráva dej rozprávky. V úvahách Gabriela Marcela o smrti je výrok „Milovať nejakú bytosť znamená povedať jej, Ty neumrieš“ (G. Marcel „Prítomnosť a nesmrteľnosť“, Váhy, Mladá fronta 1998). To isté má na mysli aj najmladšia princezná. Preto keď má vyznať lásku otcovi, vraví mu: „Mám ťa rada ako soľ“. Ak však oslovený mlčí, ak nerozumie, je toto vyznanie neúčinným oslovením. Nedorozumie želaný účinok. Ba naopak. Dostaví sa účinok úplne opačný. Soľ z rozprávkovkej krajiny zmizne. „Chleba máme, ale soli nemáme“ - vzdychá kráľ. Pomaly odpadla ľudom všetka chuť do jedla. Ešte aj statky trpeli, kravy a ovce prestali dojiť, pretože nemali soli. Ľudia chodili omámení a padali do chorôb. Kráľ a dcéry vyzerali ako tóne, ani by ich už nebol poznal od choroby. Bola to božia kára na celú krajinu. Za omrvinku soli by teraz zlatom odvážili toho, kto by im ju bol doniesol. Takto to bolo v rozprávke.

Ale o čom všetkom sa tu vlastne rozpráva? Je to príbeh iba rozprávkového kráľovstva, alebo aj príbeh náš? Nerozpráva sa tu o našej ťažkej, ale predovšetkým zlej dobe, o našom tak reálne zlom globálnom svete? V záplave moci a bohatstva ani štipka soli. Ku chlebu môžeme ponúknuť iba hry. A potom vojny a vojny - bez víťazstva, a porážky - bez mieru. Vojny starostlivo udržiavané. „Trvalá udržateľnosť“ má aj túto neveriteľnú konotáciu. Nekonečiac sa bieda, chudoba, hlad a choroby, viac dielo perverznej bohatých ako anonymné nešťastie. Široká paleta vrážd, ktoré sa často ani nevedia dočkať, aby sa človek stihol narodiť. Vraždy ako chlieb každodenný, ako každodenná zábava v médiách. Slovo rozdrvené médiami na prach stíchlo. Ani stola už niet, spoločenstvo nemá okolo čoho vzniknúť, niet o čom sa spolu porozprávať. Soľ už nie je nad zlato, pretože stratila svoju slanosť a niet čím ju osoliť. Smrť ožila, našla si svoj osten. Siedma pečať sa ešte neotvorila, ale už sa otvára, je už pootvorená. „Apocalypsa now“, to nie je len názov filmu.

Jedno zo zastavení Krížovej cesty vo Vysokých Tatrách. Snímka: archív

Nie som dobrý človek. Dobrý človek je iba ateista. Ten verí, že koná čestne a poctivo, ak jeho konanie za čestné a poctivé považuje okolie a spoločnosť. Ak obstál pred zákonom a morálnymi klišé, ako sa historicky vyvinuli, resp. ak sa mu ich podarilo nepozorovane obísť alebo zaretušovať.

Ja však viem, že dobrý je iba môj Boh, môj Pán. Ako Stvoriteľ, Alfa a Omega, je mierou všetkého, teda i dobra a mravnosti. Nemôže byť iného dobra a mravnosti mimo Neho. Každý, kto sa pokúša odvodzovať iné kritériá cností, či už tak robí vedome alebo nevedome, s dobrým či zlým úmyslom, uznáva za zvrchovaného kohosi alebo čosi iné ako Stvoriteľa.

Ateizmus, ako sa zdá, je produkt ľudského rozumu, odabstrahovaného od svedomia, viery

Hyperboly

TEODOR KRIŽKA

a lásky. Je to dieťa narodené matke skepse, ktorá neverí ničomu, kým sa toho nedotkne zmyslami, ba radšej tomu neverí ani potom, keď naostatok „všetko je inak“. Ohraničená schopnosť človeka odkrývať zákonitosti bytia, limitovaná časom a priestorom, no najmä tým, že človek sám je dielo, a nie stvoriteľ, teda nemôže byť nositeľom identických mohutností ako Boh, sa sama vylučuje z účasti na poznávaní Bytia, ak sa sekularizuje od viery.

Z tohto hľadiska to, čo sa stalo pred storočiami a čo sa eufemisticky nazvalo osvietenstvo, chtiac či nechtiac poukazujúc na vzburu padlého anjela Svetlonosa, nemohlo a nie je ničím iným ako útokom na skutočné poznanie. Veď čím iným je zbavenie človeka prvotných väzieb na pôvod a príčinu samého Bytia, ak nie rafinovaným opakovaním skutku, ktorý je hyperbolicky opísaný ako prvotný hriech prarodičov ľudstva?

Ak sa obzrieme kamkoľvek, narazíme na limity osvieteneckého chápania zmyslu. Za týmito limitmi je iba priepasť. Nikdy nebol človek tak blízko sebazničenia ako v súčasnosti. Ateizmus nemôže nájsť východisko z tohto začarovaného kruhu, okolo ktorého je nekonečná prázdnota, čo ako sa kruh usiluje rozširovať. Nemá východisko, lebo stvoriteľom zákona a mravnosti je on sám. Nemá sa čomu pokloniť a čo poprosiť o odpustenie okrem samého seba. Zráža sa v samom sebe ako molekuly vody, ktorú privádzame do varu. Usiluje sa uvoľnenú energiu protirečeni uzavrieť v Papinovom hrnci vojen, diktatúr, fanatizmov, rozličných hrkálkov, zábav a ohňostrojev, ba dokonca objavil vlastnú podobu mesiáša ako toho, kto mu umožní globálnu moc. Ale dobre vie, že darmo otvára narýchlo vyдуманé náhradné poistné ventily, iba si pripravuje časovanú bombu. Lebo existuje iba jedna úzka cesta k záchrane, cesta pokory. Cesta metanoje. Cesta uvedomenia si, že dobrý a spravodlivý je iba Boh. Namiesto toho nastoľuje svoju mravnosť a svoj zákon ľst'ou a silou bez ohľadu na to, že tuší blížiaci sa koniec.

www.kultura-fb.sk

Nadarmo budete stavať kostoly, dávať duchovné cvičenia, zakladať školy, všetka vaša práca a vaše úsilie vyjdú navnivoč, ak nebudete schopní vládnuť zbraňou spôsobilou na útok aj na obranu - vernou a rýdzou katolíckou tlačou... Priniesol by som akúkoľvek obeť, svoj prsteň, pektorál i reverendu by som vložil do zálohy, len aby som mohol podporiť katolícky časopis. sv. Pius X.

Čo je príčina a čo následok. Považujem za záludnosť, ak sa podsúva niekomu prehliadanie odsunu židovských obyvateľov zo Slovenska ako tragickej udalosti len preto, že spomenie dr. J. Tisu, ako to urobili mne. Prípadom mi to praktiky minulého režimu, kedy sa účelovo pripisovali ľudom myšlienky, pocity, postoje, aby sa vyrobil triedny nepriateľ.

Nazdávam sa, že osud Jozefa Tisu a našich židovských spoluobčanov by bol iný, ak by sa politické centrá Zá-

nešťastia.

Je mi ľúto obetí. Boli dôsledkom toho, na čo poukázal C. G. Jung, a to ústupu z interpretácie života, aj z perspektívy duchovna. Na začiatku bolo uprednostňovanie interpretácie iba v materiálnych významoch. Podobne, ako to vidíme dnes, psychično sa vysvetľuje iba z dola, z biologického, hoci povaha psychiky, povedané s Jungom, vyžaduje vysvetľovať psychiku z optiky duchovna, z úrovne vyššieho poriadku. Ideológia marxizmu, tak ako

Čo je príčina a čo následok

padu správali zodpovedne a nezahrávali sa tak dlho a nezodpovedne s takou nebezpečnou ideou, ako bol nacizmus a slabošky neustupovali Hitlerovi. Podobne, ako sa zahrávali s ideou komunizmu. Ba osud týchto ľudí mohol byť iný, ak by prezident Beneš neporušil ústavné právo, že zmena hraníc je vecou parlamentu, a nie prezidenta, a využil by armádu, ktorá sa dvadsať rokov na tento účel budovala. Ak by E. Beneš neignoroval generalitu a vôľu občanov brániť sa, všetko azda mohlo byť inak.

Podobenstvo tejto tragiky môže vyzerať tak. Na brehu staja dvaja. Jeden s automatom a druhý bezbranný. Zlí ľudia pustili do riečišťa nečakane veľkú vodu. Bolo tam desať ľudí. Bojú o život. Ten s automatom nechce, aby ich ten neozbrojený zachraňoval. Neozbrojený má dve možnosti. Vrhnuť sa na ozbrojeného a výsledok bude desať utopených a jeden zastrelený, alebo vyjednávať. Vyjedná záchranu povedzme piatim. Ale radosť nemá, lebo piatich zachrániť nemohol. Ostáva sklúčenosť, depresia. A tušenie, že ak vyhrajú tí s automatmi, bude popravený, že zachráni piatich. Ak vyhrajú tí druhí, popravia ho tiež, lebo nezachránil všetkých desiatich.

Pomsta nepozná hraníc, lebo nepozná spravodlivosť.

Aj taký je Tisov osud.

Teda nezhodneme sa s niektorými v tom, čo bola príčina a čo dôsledok. A potom aj posudzovanie viny je iné. Nakoniec Dr. Hoffman, židovský lekár, po celý život zhromažďoval materiály v prospech J. Tisu. Prezident Slovenskej ligy v USA MUDr. E. Paulo vo svojej publikácii „Z bezsenných nocí“ uvádza napríklad fakt, že E. Beneš navrhol Norimberskému tribunálu, aby zaradil J. Tisu medzi vojnových zločincov. Tribunál to odmietol. Teda Dr. J. Tiso nie je vojnový zločinec.

V psychológii existuje jeden typ konfliktu, ktorý má schému: túžba, potom strach a obrana. Ak niekto chce byť superspravodlivý, bez škvrny, to je túžba. Keďže takého človeka niet, vnútorne sa to nikomu nemôže potvrdiť; z toho vzniká potreba brániť sa, zaujať rolu pomstiteľa. Tak sa dá rýchlo uniknúť z vlastných problémov a na chvíľu byť neohraničený. Hlavne ak taký človek nie je nábožensky založený a neprijal správu o milosrdnom a odpúšťajúcom Bohu.

Nebol nacizmus a komunizmus plný pomstychtivosti? A to je nebezpečná dynamika, pretože jej motivácie sú zväčša nevedomé. Narobili už veľa

aj ideológia nacizmu, odmietli duchovno aj kresťanskej povahy. Uprednostňovali iba materiálne, biologické, a tak v spoločnosti zničili primát ľudskej osoby. Dôsledkom bola masovosť a selektovanie ľudí podľa zvrátených biologických kritérií. To sú prvé príčiny, ktoré sa ignorujú, pretože určité mocenské centrá sveta sa nepoučili. Žiaľ aj súčasný relativizmus, ako nová diktatúra, preferuje interpretácie života materialisticky a ničí interpretovanie života z perspektívy duchovna. A zo strany zodpovedných, najmä kresťanských politikov, vidíme často strach otvárať potrebné témy, čo je nevyhnutný predpoklad na to, aby sa zlo nacizmu a komunizmu v nejakej inej podobe už viacej neopakovalo.

STANISLAV HVOZDIK

Hod' schuti kameňom

Neustále polemiky o zodpovednosti či nezodpovednosti za odsun slovenských židov začínajú pripomínať kvadraturu kruhu. Aký je z filozofického hľadiska rozdiel medzi zodpovednosťou a vinou? Transporty sú určite škvrnou v slovenskej histórii, ale bolo možné im zabrániť? V celej strednej a východnej Európe vládla v tom čase veľká averzia voči židom. Nakoľko bola zaslúžená a či nebudaj poniektorými z nich aj zavinená? Ak by sa vtedy prezident Tiso postavil na zadné, poslúžilo by to niečomu? Regent Horthy v susednom Maďarsku odstúpil a k moci sa dostali Sálašiovi Šípové kríže. Nakoľko to prospelo maďarskému židovstvu?

Vráťme sa k filozofickej otázke rozdielu medzi vinou a zodpovednosťou. Keď prezident Havel vyhlásil amnestiu, vrátane ťažkých kriminálnikov, udialo sa veľa vrážd, znásilnení a lúpeží. Bol za ne Havel zodpovedný? Celkom určitým spôsobom áno. Ale za žiadny konkrétny zločin, ktorý spáchali tí nerozumne prepustení, ho nemôžeme konkrétne obviňovať.

Vo vzťahu k židovstvu sa nie roky, ale pomaly tisícročia špekuluje o probléme, kde končí

zodpovednosť a kde začína vina, a je veľmi módne za averziu voči židom viniť kresťanstvo. Ale pogromy sa diali už pred Kristom, konkrétne obrovský pogrom v antickej Alexandrii. Židia sa tu takpovediac zmohli, tvorili najbohatšiu štvrt' a žiadali si stále ďalšie výhody a výsady. Značné množstvo tých ostatných akosi prešla trezivosťou...

Na histórii je celkove zaujímavé to, že ľudia sú nepoučiteľní. Nezávisle od toho, či sú múdrejší, alebo hlúpejší. Úžitok z toho je ten, že filozofi, historici a teológovia majú stále o čom písať, takže riadne znižujú počty nezamestnaných. Ak chcú Číňania niekoho prekliť, priali mu, aby sa ocitol v zaujímavých časoch. Aby som túto ťažkú filozofiu na chvíľu opustil, citujem dobrý vtíp: Stretnú sa Obama, Putin a Manuel Barroso v čínskom gulagu a svorne vzdychajú, že asi precenili palestínsko-izraelský problém.

Hľadáme teda svoju vlastnú i cudziu zodpovednosť, ale podľa možnosti sa navzájom bezhlavo neobviňujeme, lebo veľmi ľahko môžeme o tie hlavy prísť.

VLADO GREGOR

Prešlo už veľa času, ako terorista Breivik uskutočnil svoj zločin v Nórsku. V tejto súvislosti sa mi žiada položiť niekoľko otázok:

1. Ako sa dostal terorista k policajnej uniforme? Všetkým, ktorí slúžili v silových zložkách akéhokoľvek štátu je úplne jasné, že uniforma, jej výdaj a uchovávanie sa uskutočňuje podľa obzvlášť prísnych predpisov. Znamená to, že Breivik musel mať v polícii pomocníkov, ktorí mu pomohli dostať sa k uniforme. Túto otázku by som nemusel klásť iba v prípade, že sa v Nór-

Záhady Breivika

sku dá kúpiť uniforma voľne na trhu alebo sa dá požičať ako karnevalový kostým.

2. Kam sa stratil policajt, ktorý mal ochraňovať mládežnícky tábor v deň, keď došlo k teroristickému činu? Doteraz nikto na túto vážnu otázku nedal odpoveď. Ak sa tak nestane, môžeme si domýšľať, že sa buď nenachádzal na ostrove zámerne, alebo sa sám zúčastnil na tejto krvavej „poľovačke“. Pritom mnohí z účastníkov udalostí tvrdia, že vraj mal na ostrove spolupáchateľov. Vychádza len jedno, že policajt svojvoľne opustil svoju pozíciu, čo predstavuje vážne narušenie poriadku silových zložiek, za čo ako minimum nasleduje prepustenie zo služby, ale najskôr aj súd. Veď práve neprítomnosť policajta umožnila teroristovi strieľať do ľudí celú jeden a pol hodiny. Za taký postup musí policajt dostať zákonitý trest.

3. Prečo sa nórská špeciálna jednotka a polícia objavili na ostrove až po hodine a pol? Veď tým umožnili Breivikovi byť pánom udalostí celý ten čas. Reči o tom, že chýbala doprava a vrtuľníky a pod. treba prsto odmietnuť ako zmaťočné. Veď všetko sa odohralo v čase, keď sa celý svet pokúša poraziť terorizmus. Vari na to v Nórsku pozerajú cez prsty? Vari v takej vyspelej krajine, členskom štáte NATO, majú len jeden vrtuľník v štruktúrach zabezpečujúcich verejný poriadok? A treba sa pozrieť aj na nórskych záchranárov. Kam sa všetci v ten deň podeli? Kam zmizli záchrané vysokorýchlostné člny? Ešte šťastie, že bol práve nablízku nemecký turista, ktorý na vypožičanom člne zachránil dvadsať detí.

Otázok určených nórskemu policajti je mnoho. A vďaka tomu, že na ne niet odpovedí, vznikajú podozrenia, či sama nórská polícia spolu s ďalšími štátnymi útvarmi nemala účasť na samom zločine. Či sám zločinec od nich nemal určitú podporu.

MERAB SURGULADZE

A my už len dodajme, že podivným spôsobom, rozličnými formami šokových terapií, za pomoci médií si ľudstvo podivne rýchlo navyká na porušovanie všetkých bežných noriem. Denne sa z nášho života vytrácajú istoty, záruky právnej ochrany, humanizmu a mieru. Na pozadí terorizmu, ktorý je záhadnej proveniencie, sa mení zákonodarstvo, odbúrava sa súkromie osôb, prijímajú sa zákony pre prípad občianskych vojen, vzbúr, ktoré premeniajú osobu na skrutku vojenskej svojvôle. A my všetci, ktorí sa na to mlčky prizierame, si podpisujeme svoj budúci osud a osud svojich detí.

Redakcia

Kresba: Andrej Mišanek

Vážení a milí potomkovia tých slovan-
ských prapredkov, ku ktorým pred 1150
rokmi prišli z ďalekého východu solúnski
bratia sv. Konštantín-Cyriľ a sv. Metod, aby im pri-
niesli písmo, Kristove slová večného života v ich
rodnej reči, Svetlo toho, ktorý je „Svetlom sveta“,
a aby ich z tmy pohanstva vyviedli na spásnu
cestu, ožiarenú týmto svetlom. Bratia a sestry!

Veľký ruský filozof a mysliteľ Vladimír
Solovjov, ktorý zomrel na prahu XX. storočia
- pred 111 rokmi - napísal:

„Každý národ má o sebe svoju ideu. (Každý
národ, teda aj my, Slováci a Slovania vôbec -
pozn. autora) Nie je však pravou ideou národa,
čo si národ sám o sebe myslí, ale čo zamýšľa s
ním od večnosti Boh.“ (Duša Ruska, s. 72.)

Pri tejto príležitosti, keď skrze relikviu sv. Cy-
rila akoby znova prichádzali solúnski bratia k nám,
je namieste postaviť si otázku, prečo práve k nám.

Núkala by sa odpoveď: Nuž preto, lebo ich
práve náš panovník Rastislav povolal k nám. -
To by však bola odpoveď v tom duchu - keď sa
vrátime k Solovjovovi - „čo si národ sám o
sebe myslí“. Ale skutočná, najhlbšia pravda,
pravá príčina je podľa Solovjova v tom, „čo
zamýšľa s nami od večnosti Boh“.

A preto pravá odpoveď na túto otázku
znie: Solúnski bratia prišli k nám preto, lebo
si nás vyvolil Boh. A On si nás vyvolil práve
preto, že má s nami zvláštny zámer, ukladá
nám zvláštne poslanie.

Sme teda - nebojme sa toho slova - vyvo-
leným národom.

Pred 15 rokmi nám to na národnej púti Slo-
vákov jasne povedal blahoslavený Ján Pavol
II. Počujme:

„Drahí bratia a sestry! Európa prežíva veľmi
háklivé obdobie svojich dejín (pred 15 rokmi! -
pozn. autora) Kresťania spolu s ľuďmi dobrej
vôle sú povolani ponúknuť (jej) doplnok života...
Slovensko má osobitnú úlohu pri budovaní Eu-
rópy tretieho tisícročia. Dobré si to uvedomte! Je
povolane ponúknuť svoj veľmi významný príspe-
vok k pravému pokroku európskeho kontinentu
svojimi tradíciami a kultúrou, svojimi mučeníkmi
a vyznávачmi, ako aj živými silami svojich gene-
racií.“ (Lacko, Sv. Cyril a sv. Metod, s. 1)?

Môžeme si byť istí, že Ján Pavol II. roz-
umel pravému poslaniu Slovenska ako málokto,
a teda jeho slová o osobitnej úlohe, „vyplyvá-
júcej z onoho „zámyslu s nami od večnosti
Boha“, majú ozaj veľkú váhu.

Ešte predtým, ako sa Rastislav rozhodol pre
zaslanie posolstva k cisárovi Michalovi III. - bolo
tu teda iné rozhodnutie. Ako sa hovorí v Živote
Konštantína: „Rastislav totiž, moravské knieža,
dostanúc od Boha vnuknutie, poradil sa so svo-
jimi kniežatami a s Moravanmi a vyslal posolsto
k cisárovi Michalovi.“ (Lacko, s. 63)

O tomto Božom vnuknutí pekne hovorí Pa-
vol O. Hviezdoslav v „Žalme na tisícročnú pa-
miatku vierozvestov sv. Cyrila a Metoda“, keď
hovorí, že v tom čase pred tisícok rokov,

*keď ešte blúdive mrákoty zrak zlomili ľudstvu,
ďas kráľil pohanský“ -
„keď hynul človek ako tráva, plemená
truštili sa ako vlny morské -
vtedy Boh „zoslal archanjela k Tatre
v bleskote poľnočnom,
by zanesol blahovesť mocný na Velehrad.“*

*A tak tento archanjel zastal v svetle
u Rastislavovho loža, a k nemu premluvil:*

*Rastislave, Rastislave, kráľu bohumilý,
nekormút sa viacej,
Hospodin porozumel túžbam tvojim,
aj, nesiem jejich spln.
Nebude ľud tvoj zmiataný
viac pokušením všakým,
nie mýlený pokrytstvom, týraný spupnosťou;
Boh zdelil sa svetu, by poznal ho z tvári v
tvár, v podobe človeka,
ver' zdeli sa i národu tvojmu, že Mu porozumie.
Ta obrát' starostlivý zrak po zdroji svetla,
stiaď' sprýšti sa iste“ -
Ukázal archanjel prstom k východu a k
hviezdam podletel...“ (SSB II., s. 18-19)*

Mohla by byť dlhá debata o tom, v čom
teda tá pravá idea, to pravé poslanie Slovenska

spočíva. - Odpovede na tú otázku by sa v rôz-
nych obdobiach iste rôznili .

Ale my sme tu v tejto dobe na počiatku 21.
storočia a v tejto kritickéj chvíli dejín, keď zdá
sa, jedna civilizácia končí, vrcholí, a na obzore
sa rysuje civilizácia nová.

Blahoslavený Ján Pavol II. nám, Slová-
kom, hovorí, že - ak chceme byť verní odkazu
našich vierozvestov - máme prispieť k pra-
vému pokroku európskeho kontinentu... iste
pod tým pravým pokrokom nemyslel rozvoj
automobilového priemyslu, ani stavby diaľnic,
ani supermarkety, ani spotrebu na hlavu oby-
vateľa... To iní urobili oveľa lepšie ako my...

Nemôžem si pritom odpustiť poznámku: A
my sme sa vrhli do Európskej únie s ideou:
„Chceme sa mať tak dobre, ako ste sa mali
vy.“

To by nám Ján Pavol II. nebol hovoril, že
máme prispieť európskemu kontinentu „svo-
jimi tradíciami a kultúrou, svojimi mučeníkmi
a vyznávачmi...“

A keď k tomu pripojil, že aj „živými silami
svojich generácií“, tak iste nemyslel, že Slo-
váci sa budú musieť rozbehnúť za prácou -
často podradnou - po celom svete, lebo ich
vlastná Matka zem neuživí...

Dôležité je pri tejto príležitosti - tvárou v
tvár očakávanému jubileu 1150 výročia prí-
chodu svätých Cyrila a Metoda k nám - posta-
viť si otázku, o akej Európe sa to tu hovorí. -
My sme si za posledné 20-ročie privykli k
predstave, že Európa sa končí východnou šen-
genskou hranicou; čo je za tým, je všetko iné,
len nie Európa.

Ale práve Ján Pavol II. nás presvedčil
(alebo aspoň presviedčal), že:

-ak Európa nebude kresťanská, nebude vôbec;
-a ak má byť kresťanská, musí naplno dýchať
oboma lalokmi jedných-jediných pľúc kresť-
anstva. Kresťanstvom východným i západ-
ným..

A práve teraz, keď sprevádzame relikviu
sv. Cyrila na jej púti Slovenskom, táto západná

časť Európy sa zmieta v chaose, ktorého pra-
vou príčinou je - ako povedali mnohí múdri
duchovia - odklon od Boha, prívrat k pohan-
stvu.

Náš veľký duch, meno ktorého sa na Slo-
vensku ešte len bude! s bážňou spomínať - le-
kár, mysliteľ, „píšuci apoštol“ - Pavol Strauss
- o tom už pred 60 rokmi (!) napísal:

„A Boha vyhodili ako splesený chlieb za
mesto ľudstva, na smetisko večnej nehaneb-
nosti. A Boha denne vyhadzujú na dlažbu, vy-
lučujú z našich ordinácií, z našich fabrik a la-
boratórií, z našich divadiel a koncertných
siení, z našich manželských spálni a z našich
detských izieb...“

A preto je dnešný svet ako deravý sud, do
ktorého sa nalieva náplň úsilí a túženií, i víno
dobrej vôle, i dažďová voda pokusov o zá-
chranu a obnovu, ale všetko vyteká, nevedno
kadiaľ a kam.“

To bolo napísané roku 1947 - a je to presne
o našich dňoch; kto by si trúfal odhadnúť, koľ-
konásobne to viac platí o dnešných dňoch!

Lenže Európa - Európa nie od Atlantiku po
šengenskú hranicu, ale od Atlantiku po Ural -
má, ako sme hovorili, dva laloky pľúc. Veď ne-
hovoríme o politike, ale o pravom pokroku, o
duchovnom pokroku európskeho kontinentu . A
v tom východnom laloku, odkiaľ prišli aj naši
vierozvestcovia , je práve v tomto období situá-
cia hodne odlišná. Jeden príklad za všetky.

Snáď ste si v nedávnom čísle Katolíckych
novín (č. 48/2011, s. 5) všimli správu pod náz-
vom Milióny Rusov pri relikvii Božej Matky.
Teda práve v čase, keď Slovenskom putuje re-
likvia sv. Cyrila, Rusko zažilo čosi, čo možno
oprávnene nazvať Mariánsky zázrak - a čo
nám hneď pripomenie fatimské posolstvo z
1917. roku, keď Panna Mária sľúbila, že „Na-
pokon moje Neпоškvrnené srdce bude trium-
fovať, Svätý Otec mi zasväti Rusko, ktoré sa
obráti a svetu darujem obdobie mieru a po-
koja.“ (Fatima, s. 35)

Ak sme už použili slovo ZÁZRAK, nedá
mi, aby som neodcitoval prorocké slová nášho
veľkého proroka budúceho poslania Slovan-
stva P. O. Hviezdoslava. Jeho záverečná strofa
v skladbe Zázrak znie:

*Nechcete tušiť zázrak v tom!?
Hej, bodaj ste ho otušili!
Bo čudo to, aby ste si
oň chabé zmysly ohlušili...
Slavianstvo! - Či už chápete?
V tom, v tom, hľa, skrytá oná sila,
čo uschoval Boh z milosti,
by svetožitie obnovila!*

Veľký ruský spisovateľ a zároveň veľký
poľovník a milovník prírody - (M. M. Prišvin)
- rád opakoval:

„V hore je najväčšia tma nie o polnoci, ale
pred svitaním.“

Keďže sme počuli z úst Jána Pavla II., že
Pán Boh má so Slovenskom (i so Slovan-
stvom) zvláštny zámer pri znovuzkriesení
kresťanskej Európy, Európy dvoch lalokov je-
diných pľúc, budeme veriť, že nám k splneniu
tohto poslania udelí hojne milosti, aby sa tak
naplnilo proctvo toho istého Jána Pavla II -
že tú „najväčšiu tmu, ktorú prežívame, vy-
strieda nové svitanie“ - keď nám odkázal:

„Nebojme sa o budúcnosť. Nebojme sa o
človeka. Nie je to číra náhoda, že sme tu spolu.

Každá ľudská osoba bola stvorená na ob-
raz a podobu toho, ktorý je pôvodcom všet-
kého, čo jestvuje. Máme v sebe dar múdrosti a
cnosti. S týmito darmi a s pomocou Božej mi-
losti budeme môcť v blízacom sa a nasledujú-
com tisícročí budovať civilizáciu hodnú ľud-
skej osoby, opravdivú kultúru slobody. Mô-
žeme, ba musíme to robiť. A keď tak urobíme,
uvidíme, že slzy tohto (dvadsiateho) storočia
prípravili pôdu pre novú jar ľudského ducha.“

Novú jar ľudského ducha, nie ľudského
konzumu. Nový príchod našich vierozvestcov
k nám nás naplnia nádejou a presvedčením, že
sa toto proctvo splní. Amen.

PAVOL ONDRÍK
kluknavský farár

Druhý príchod

V tomto príspevku sa budeme venovať zakladateľovi ruskej náboženskej filozofie Vladimírovi Sergejevičovi Solovjovovi a niektorým súvisiacim témam. Blízkou inšpiráciou nám bolo vydanie antológie ruskej náboženskej filozofie v slovenčine. Tým sa aspoň sčasti zaplnila medzera v oblasti šírenia myšlienkového odkazu autorov tzv. strieborného veku ruskej kultúry a literatúry v akademickom a cirkevnom prostredí na Slovensku.

VSTUP DO RUSKEJ NÁBOŽENSKEJ FILOZOFIE

Mocensko-politický vplyv bývalého Sovietskeho zväzu v strednej a východnej Európe po skončení Druhej svetovej vojny má okrem iného za následok, že všeobecné označenie čohokoľvek za „ruské“ nesie v sebe pre viaceré generácie negatívnu príchuť. Tento politicky motivovaný pohľad, rozširujúci sa často aj na ruské dejiny a kultúru, možno oprávnenne považovať za skreslený. Veď ako tvrdí Ján Pavol II.: „Každý národ má totiž svoju pôvodnú múdrosť, ktorá mu je vlastná a ktorá ako opravdivé bohatstvo kultúr snaží sa vyjadrovať a vyzrievať aj v čisto filozofických formách.“ Zdá sa, že vyše dvadsiť rokov po páde totality v našom geopolitickom priestore dozrel čas na odfiltrovanie pohľadu na fenomén Ruska iba cez prizmu komunistického minulosti. Dnes treba nanovo hľadať v ruskom geniu loci to, čo je prínosné pre plnší kresťanský život súčasnej sekularizovanej Európy. Máme tu predovšetkým na mysli dušu ruského národa, s jej otvorenosťou pre duchovnú dimenziu života a prežitú, či skôr pretrpenú skúsenosť viery vo väčšinou Právoslávnej cirkvi. Náboženská viera však nemôže byť odtrhnutá od konkrétnej historickej reality, v ktorej sa aktuálne žije, ani od filozofickej reflexie. Všeobecne sa potvrdzuje, že ak vzájomný vzťah viery a filozofie ústi do konštruktívneho dialógu, v ktorom sa viera zdôvodňuje filozofickými cestami, otvárajú sa jej nové horizonty pre veľkú množinu úprimne hľadajúcich P(p)ravdu. Z týchto a iných premis sa vytvorilo priaznivé ideové podhubie pre vznik ruskej náboženskej filozofie.

Popri už spomenutom Jánovi Mastiliovovi (1911-1989) vďačíme najmä zakladateľovi slovenskej religionistiky a rusistovi prof. Jánovi Komarovskému (1924-2012), za to, že sa aj na Slovensku môžeme oboznámiť s bohatým myšlienkovým odkazom originálnej „ruskej“ cesty reflexie kresťanstva, ktorý svojim významom nadobúda stále viac svetovú, univerzálnu platnosť. Podľa Komarovského sa pod ruskou náboženskou filozofiou v užšom zmysle slova rozumie ten smer ruskej filozofie, ktorého zakladateľom bol Vladimír Sergejevič Solovjov. Tento filozof, mysliteľ a básnik mal nezvyčajne veľký vplyv na svoju generáciu. Historik ruskej filozofie Vasilij Ženkovskij charakterizoval prelom 19. a 20. storočia v Rusku ako obdobie, v ktorom sa rozvíjalo nielen sociálno-politické revolučné hnutie, ale aj hnutie na poli nábožensko-filozofickom, ktoré prebiehalo v znamení „nového náboženského vedomia“. Medzi najvýznamnejších stúpcov V. S. Solovjova patrili také osobnosti, ako niekdajší marxista a ekonóm Sergej Bulgakov, iný bývalý marxista Nikolaj Berďajev, bratia Sergej a Jevgenij Trubeckí, kňaz a matematik Pavel Florenskij, intuitivista - N. O. Losskij, S. Frank, A. Losev, personalista Lev Karsavin, existencialista a iracionalista Lev Šestov, Vladimír Ern a ďalší. V roku 1922 boli sovietskou vládou vyhodení z Ruska.

Vykresľovanie prínosu toho-ktorého predstaviteľa ruskej náboženskej filozofie by si vyžadovalo osobitný rozsiahly priestor. Ich myšlienky rozvíjali najrôznejšie vedné, náboženské a spoločenské oblasti - od fyziky cez politiku a hospodársky život až po mystiku. Niekoľko spoločných bodov ale možno načrtnúť aj v krátkosti. V porovnaní so západoeurópskym myslením, pre ktoré je charakteristický

analytický prístup k problému, je pre ruské myslenie typická syntéza. Zjednodušene a obrazne povedané: kým západný filozof skutočnosti rozoberá a hľadá medzi nimi rozdielnosť, ruský filozof tieto skutočnosti spája a objavuje ich súvislosti. V nadväznosti na tento aspekt panuje v západnej Európe nedôvera v možnosť komplexného poznania skutočnosti, kým v Rusku vládne dôvera v možnosť postihnúť celú pravdu, a to pod podmienkou, že „subraciálny aspekt sveta (zmyslové kvality), jeho racionálny aspekt (ideálna stránka sveta) a metaracionálne princípy sú dané všetky zároveň v skúsenosti, ktorá spája zmyslovú, intelektuálnu i mystickú intuíciu“ (Losskij). S touto inklináciou k syntéze súvisí aj

MICHAL HOSPODÁR

Dýchanie dvoma pľúcami

alebo pokus o odkrytie významu Vladimíra S. Solovjova a jeho stúpcov

„leitmotív“ celej ruskej filozofie - vypracovať komplexný kresťanský pohľad na svet. Tým sa podstatne líši od západnej filozofie, rozškatulkovanej na jednotlivé odbory, bez celistvosti pohľadu.

NÁČRT ŽIVOTA V. S. SOLOVJOVA

Vladimír Sergejevič Solovjov sa narodil v Moskve 16. januára v roku 1853. Jeho otec bol známy ruský historik a vysokoškolský profesor, matka pochádzala z ukrajinskej šľachtickej rodiny Romanovcov. Autori, ktorí sa pokúšajú rekonštruovať Solovjovov život, správne poukazujú na jeho zásadné ovplyvnenie tajomnými stretnutiami s personifikovanou Božou múdrosťou. Svoj prvý mystický zážitok mal Solovjov ako deväťročný. Počas liturgie v chráme sa náhle odohralo čosi neobyčajné. Túto tajuplnú skúsenosť oveľa neskôr s detskou prostotou opísal vo svojej predsmrtnej básni nazvanej Tri stretnutia, ktorú už sám pomenoval „malíčkovou autobiografiou“. Solovjov v nej hovorí o svojich troch víziách Sofie - Premúdrosti Božej. Prvýkrát sa teda Solovjov so „Sofiou“ stretol v ešte celkom detskom veku. Vtedy, ako sám neskôr napísal, zrazu všetko okolo neho v chráme zmizlo a on uvidel to, čo neskôr vysvetlil ako zjavenie Večnej Božej Múdrosti či Sofie. Podľa jeho vtedajšieho názoru šlo o zjavenie večného a dokonalého ženského princípu. Alebo tiež personifikovaného obrazu „Všejednoty“, ktorá sa počas celého nasledujúceho života Vladimíra Sergejeviča stala centrálnou ideou jeho systému. Napriek tomu, že pochádzal z nábožensky založenej rodiny, v mladosti prekonával osobnú krízu viery, z ktorej vyšiel víťazne. V roku 1875 absolvoval študijnú cestu do Londýna, kde sa venoval štúdiu gnostických spisov a zaujímal sa aj o špiritizmus. V Londýne mal druhý mystický zážitok. Všetko sa to odohralo v Britskom mú-

zeu, kde jedného dňa osamotený sediac v čitárni slávnej inštitúcie náhle v zlatej lazúre uvidel, ako sám neskôr napísal, tvár „Večnej Družky“. V jeho zápisníku z tej doby sa dokonca zachovala jedna modlitba, aby sa Presvätá Božská Múdrosť zniesla dolu. Solovjov po druhýkrát v živote prežil zreteľnú víziu Sofie. No on ju túžil uvidieť celú, nielen tvár. A vtedy akoby v ňom zaznel vnútorný hlas, ktorý mu doslova prikazoval: „Chod do Egypta!“ Učený Rus na vrchole popularity a na prekvapenie všetkých, ktorí ho poznali, štúdiu v Londýne nečakane prerušil, aby ihneď odišiel do stále záhadného Egypta. Jeho pozornosť priťahovala staroveká Thebaida. Práve tu, v Thebidskej

VYBRANÉ TÉMY SOLOVJOVOVHO DIELA

Solovjov v roku 1874 už ako dvadsiťjedenročný obhájil na Moskovskej univerzite titul magistra prácou Kríza západnej filozofie. Na Sankt-Peterburgskej univerzite obhájil prácu Kritika abstraktných princípov, za čo získal hodnosť doktora filozofie. Pri obdivuhodnej šírke jeho záujmov, v ktorých sa prelína filozofia s teológiou a mystikou nie je ľahké špecifikovať ním vytvorený systém poznania.

FILOZOFICKÝ SYSTÉM

Ako prvý skoncipoval pojem sofiológie - idey zrodenej ruským náboženským myslením - na báze jednoty antropológie, kozmológie a teológie, ktorej cieľom je intuícia všejednoty. Vízia všejednoty, ako ju reflektuje T. Špidlík v knihe Ruská idea, sa u Solovjova personifikuje do bytosti, ktorá dostáva meno Hagia Sofia. Intuícia Sofie je životodarným prameňom jeho filozofie, „táto intuícia sa zmocňuje pravdy ako niečoho konkrétneho a vyjadruje sa symbolom.“ ([54], 319) To, že „Boh je všejednota“ pre Solovjova znamená, že Boh v sebe zjednocuje nekonečnú pestrosť aktívnych živých síl. Boh nie je abstraktnou jednotou, akou je pre racionalistov „absolútno“. V ňom je celý svet ideí - praobrazov a zároveň svet živých bytostí; a všetko tunajšie, pozemské bohatstvo v porovnaní s večnou plnosťou, s reálnou krásou Božského kozmu nie je ničím. Práve vďaka bohatstvu svojho vnútorného života Boh nespľýva s ničím pozemským.

Priateľ Solovjova, knieža Jevgenij Trubeckoj, delí Solovjovovu tvorbu na tri významné obdobia podľa rôznych fáz jeho aktivizmu, a to na obdobie nadšenia teosofiou, t.j. kresťanským učením, potom teokraciou (Božia vláda) a nakoniec teurgiou (Božia práca). V prvom období Solovjov dúfa, že stelesnenie Božej múdrosti čiže Sofie vo svete môže byť dosiahnuté prostredníctvom kresťanskej teosofie, teda vedením o Bohu a Jeho vzťahu k svetu. V druhom období (po roku 1882) Solovjov svoje nádeje upiera k premeneniu ľudstva prostredníctvom teokracie, t.j. správneho štátneho a spoločenského poriadku, ktorý realizuje kresťanskú politiku. A nakoniec v treťom období (približne od roku 1890) sa Solovjov zaoberá problémom teurgie, t.j. mystického umenia, ktorý vytvára nový život podľa pravdy Božej. Posledné Solovjovovo dielo Tri rozhovory vyjadruje „zborník“ jeho utopických nádejí na uskutočnenie dobra v pozemskom živote ľudstva. V Solovjovových prácach je zvlášť jasne vyjadrená črta, ktorá je charakteristická pre celú originálnu ruskú filozofickú tvorbu. Touto črtou je hľadanie komplexného poznania o kompaktnom bytí.

ŽIDOVSKO-KREŠŤANSKÁ OTÁZKA

Solovjov sa zamerával na analýzu všetkých svetových náboženstiev, ale špeciálne sa venoval židovstvu a jeho vzťahu ku kresťanstvu. Z úcty k židovskému náboženskému dedičstvu sa pomocou Žida Fajvela B. Geca naučil po hebrejsky, prečítal celú Bibliu v hebrejšine a pri konci života sa pokúsil o jej preklad do ruštiny. Odvážne sa staval na obranu židovského národa, v ktorom videl jedinečnú úlohu pre Božie zámeny. Vzájomný vzťah medzi židovstvom a kresťanstvom charakterizoval takto: Židia vždy a všade pozerali na kresťanstvo a správali sa k nemu v súlade s predpismi svojho náboženstva, podľa svojej viery a podľa svojho zákona. Židia sa k nám správali po židovsky, naproti tomu my, kresťania, sme sa doteraz nenaučili správať sa k židovstvu po kresťansky. Židia v postojí k nám nikdy neporušovali svoj náboženský zákon, my sme však stále porušovali a porušujeme voči nim príkazy kresťanského náboženstva. Solovjov ďalej poukazuje na výnimočnú religiozitu židovského národa, z ktorého sa narodil Ježiš Kristus. Podľa českého autora K. Sládku vecne demaskuje nezmyselnosť kresťanského antisemitizmu. Kládne si otázku, prečo židovský národ zavrhol

púšti sa Solovjov po tretíkrát - správnejšie po štvrtýkrát, pokiaľ zarátame aj príhodu vo vlaku - stretol s „Večnou Družkou“.

Po skončení štúdia ako súkromný docent prednáša na Moskovskej i Petrohradskej univerzite. Krátko na to v roku 1881 na verejnej prednáške vyzve cára Alexandra III., aby sa zachoval podľa princípu kresťanskej milosrdenosti a odpustil vrahom svojho otca Alexandra II. Toto vyhlásenie vyvolalo už priamo na prednáške veľké pobúrenie jeho nadriadených, na druhej strane búrlivé nadšenie u študentov - v jeho dôsledku sa však Solovjov vzdáva univerzitnej kariéry. Napísal list priamo cárovi, v ktorom zdržanlivým tónom obhajuje svoj postoj a čaká od panovníka kresťanský príklad pre celé pravoslávne Rusko. Cár však dá piatich obvinených popraviť. Solovjov po zákaze prednáškovej činnosti sa venuje už iba publicistike.

Celý svoj život Solovjov žil ako askéta s hlboko vyvinutým sociálnym cítením. Jeho hľadanie pravdy, pravdy filozofickej a pravdy biblickej, ho viedlo k tomu, že 18. februára (podľa juliánskeho kalendára) 1896 v domácej kaplnke Panny Márie Lurdskej, v súkromnom byte zjednoteného (gréckokatolíckeho) kňaza o. Nikolaja Alexejeviča Tolstého na Ostozhenke vo Vsevoložskej ulici zložil Solovjov kanonické vyznanie katolíckej viery. V jednom zo svojich listov napísal tieto slová, majúce príchuť osobného vyznania: „Ja pozerám predovšetkým na veľký, svätý a večný Rím, základnú a neodlučiteľnú časť všeobecnej cirkvi. V tento Rím ja verím, pred ním sa skláňam, jeho milujem celým srdcom a prajem si zo všetkých síl jeho znovupovýšenie pre jednotu všesvetovej cirkvi.“

Zomrel na panstve kniežaťa J. Trubeckého v obci Uzkoje 31. júla 1900 ako štyridsaťsedemročný. Pred smrťou sa vyspovedal u pravoslávneho kňaza, lebo iný naporúdzil nebol. Jezuita Ivan M. Rupnik v Solovjovovi vidí vrcholného ducha celých kresťanských dejín.

Krista a odpoveď nachádza nielen v charaktere židovstva, ktoré neprekonal pohoršenie kríža, ale aj v nedostatočnom svedectve kresťanov. „Keby kresťanský svet čo najúplnejšie vyjadroval kresťanskú ideu duchovnej a univerzálnej teokracie, čím intenzívnejšie by bolo pôsobenie kresťanských zásad na súkromný život kresťanov, na spoločenský život kresťanských národov, na politické pomery v kresťanskom ľudstve, tým očividnejšie by sa vyvracal židovský názor na kresťanstvo, tým pravdepodobnejšie a bližšie by sa stalo obrátenie Židov. Teda židovská otázka je otázkou kresťanskou.“ Keď Žid Jozef Rabinovič v Kišiňove založil moderné mesiánske hnutie Nový Izrael, Solovjov napísal článok, v ktorom vyjadril svoje sympatie tomuto pohybu synov vyvoleného národa smerom ku Kristovi.

JEDNOTA VÝCHODU A ZÁPADU

Problematika zjednotenia rozdeleného kresťanstva bola pre citlivého hľadača pravdy akým bol Solovjov akútna a dôležitá. Historické rozdelenie medzi Východom a Západom osobne vnímal veľmi bolestne a považoval ho za veľký hriech. Cirkev totiž chápal ako bohoľudský organizmus. „Cirkev sama o sebe predstavuje vo svojej podstate božskú skutočnosť Krista na zemi.“ Významnú nábožensko-kultúrnu úlohu Ruska prorocky videl vo všestrannej pomoci pri

hľadaní jednoty Východu a Západu. Ruská pravoslávna cirkev sa považuje za dedičku byzantskej vetvy kresťanstva. Opakujem, je to cirkev pravoslávna, nie katolícka. Proti slavjanofilom, ktorí tvrdili, že zjednotenie sa môže uskutočniť iba na slovansko-pravoslávnom základe, Solovjov navrhuje oslobodenie Ruska od svojho „byzantinizmu“, teda od svojej nacionálnej jednostrannosti, aby tak mohlo dosiahnuť svoj cieľ, a tým je historické uskutočnenie univerzálneho kresťanstva, ktoré nie je ani latinské, ani byzantské, ale ktoré v sebe očisťuje a zmieruje formy Východu i Západu.

Keď Solovjov sklamaný vývojom procesu zblíženia Východu a Západu videl, že počas jeho života sa zjednotenie neudeje, sám urobil prvý dôležitý krok tým, že v sebe originálne zjednotil obidve kresťanské tradície. Vyznal katolícku vieru a pritom sa nevzdal pravoslávia. Ako znalec cirkevných dejín sa nebál byť aj kritikom Západu a pokázať na mocenské túžby latinskej cirkvi. To mu však nebránilo, aby použil všetky svoje sily na argumentáciu proti škandálu rozdeleného kresťanstva. Ako mystik vedel, že cirkev je zjednotená nie len vonkajšími právnymi zväzkami, ale najmä vnútornými putami lásky. Pri tomto dlhodobom procese pripisoval veľkú úlohu katolíckemu Poľsku. Slúžiť katolicizmu je najvyššie poslanie poľského národa. A prvá, najväčšia služba -

zjednotenie medzi pápežom a cárom - to je prvý základ novej kresťanskej teokracie.

K formulovaniu príčin historického rozdelenia kresťanstva na Východ a Západ a pozitívnej argumentácii v prospech pápežského primátu prispel Solovjov v diele Rusko a všeobecná cirkev. V závere prekladu tejto knihy čítame: „Ako člen pravej a úctyhodnej pravoslávnej cirkvi východnej alebo grécko-ruskej, ktorá nehovorí proti kánonickým snemom, ani zamestnancami svätej moci, ale hlasom svojich veľkých Otcov a učiteľov uznávam za najvyššieho sudcu vo veci náboženstva toho, ktorý za takého uznaný svätým Irenejom, svätým Dionýzom Veľkým, svätým Jánom Zlatoustým, svätým Cyrilom, svätým Flaviánom, blahoslaveným Teodoretom, svätým Maximom Vyznávačom, svätým Teodorom Studitom, svätým Ignáčom atď. - totiž apoštola Petra, ktorý žije vo svojich nástupcoch a ktorý nepočul nadarmo slová Pánove: 'Ty si Skala a na túto skalu postavím svoju cirkev. Utvrdzuj svojich bratov! Pas ovce moje.' „

VÝZNAM SOLOVJOVA PRE DNEŠOK

Ako sme už uviedli, Vladimír S. Solovjov sa pokladá za zakladateľa originálnej ruskej náboženskej filozofie. Jeho filozofické dielo, často oblečené do mystického rúcha, je univerzálnou syntézou vnímania kozmického sveta, postavenia človeka a

všadeprítomnosti Boha. Prirodzene, že táto syntéza prináša so sebou aj určité riziká pri správnej interpretácii prezentovaných myšlienkových pochodov. Komunistický režim v bývalom Sovietskom zväze nemal záujem o Solovjova ani o poznanie jeho myšlienkového odkazu. Dnes v tomto smere badať zjavný obrat. Solovjov je v nezaujateľných kruhoch uznávaným prorokom vízie katolíckosti Cirkvi. Podľa už spomenutého českého autora K. Sládka je Solovjov mystik a prorok v kresťanskom zmysle. Je to originálny zjav v procese budovania jednoty kresťanského Východu a Západu. Jeden z mála tých ruských pravoslávnych teológov, ktorý jasne videl možnosť uskutočnenia projektu jednej všeobecnej Cirkvi, pri odstránení doteraz jestvujúcich problematických otázok vieroučného či historického charakteru.

Okrem toho Solovjov je filozof i teológ vyjadrujúci sa v básňach. Aby sme aj túto dimenziu jeho osobnosti nevynechali, dovolím si uviesť jednu z jeho osobne ladených básni v preklade Júliusa Rybáka:

*Len čo sa odpútam z životného chaosu,
druhovia neboží hneď obstanú ma v kruh;
a milé obrazy, čo už ta-tam dávno sú,
mi živo pripomnú svet dávnych jasných tůh.*

*Svetlo pozemských dní pohasína a bledne
a sladký smútok mi prežiarí duše tvár:
Ešte ťa nevidím, no už mi v šedi všednej
zavoniaš večnosťou, prichádzajúca jar!*

*Ja viem, že k zemi ste svoj pohľad obrátili
a zdvihli ste si ma tu z prachu k nebesám.
Nádejú večného života oživilí,
síl dali trnístym životom preniesť sa.*

*Ešte vás nevidím; no v čas, čo mi je daný,
keď splatím kliatemu životu splna daň,
vy otvoríte mi zmierenia stánku brány
a ukážete púť v jagavú hviezdnu pláň.*

Solovjovovo dielo je hľadaním jednoty všetkých ľudských schopností. Ruský emigrant a básnik Vjačeslav I. Ivanov (1866-1949) po svojom konvertovaní na katolicizmus sa vyjadril: Konečne môžem dýchať oboma stranami pľúc. Tento výrok si osvojil aj nezabudnuteľný rímsky pápež Ján Pavol II. Solovjova možno vnímať ako anticipovaný prototyp uskutočnenia metafory dvoch pľúc v praxi. Dnešné pravoslávie má ťažkosti prijať jeho osobné prokatolícke gesto a ekleziologické vízie. Azda aj preto nie je vyhlásený za svätého. To nám však nebráni nanovo študovať jeho inšpiratívny odkaz pri budovaní kresťanskej tváre Európy. Základný význam Solovjova možno vidieť v tom, že jednota a Boh u neho splývajú.

POUŽITÁ LITERATÚRA

HREHOVÁ, H.: Ruská ortodoxná morálna teológia v perspektíve „Od obrazu k podobe“. Prešov: Petra, 2001.

Impulz (Revue pre modernú katolícku kultúru). Prešov: Vydavateľstvo M. Vaška, č. 2/2006.

JÁN PAVOL II.: Fides et ratio (encyklika). Trnava: SSV, 1998.

KOMOROVSKÝ, J.: Vladimír Sergejevič Solovjov a ruská náboženská filozofia (Antológia ruskej náboženskej filozofie). Košice: BYZANT Košice s.r.o., 2011.

KOMOROVSKÝ, J. - LACH, M. (eds.) Kresťanská spoločnosť a kultúra vo filozofii Vladimíra Sergejeviča Soloviova (Zborník z vedeckej konferencie 8. marca 2003). Trnava: Dobrá kniha, 2003.

MASTYLÁK, J.: Rusko a všeobecná cirkev. Trnava: SSV, 1947.

SLÁDEK, K.: Vladimír Solovjov: mystik a prorok. Olomouc: Refugium Velehrad-Roma s.r.o., 2009.

SOLOVJOV, V. S.: Duchovné základy života. Trnava: SSV, 1993.

ŠPIDLÍK, T.: Ruská idea. Olomouc: Refugium Velehrad-Roma s.r.o., 1996.

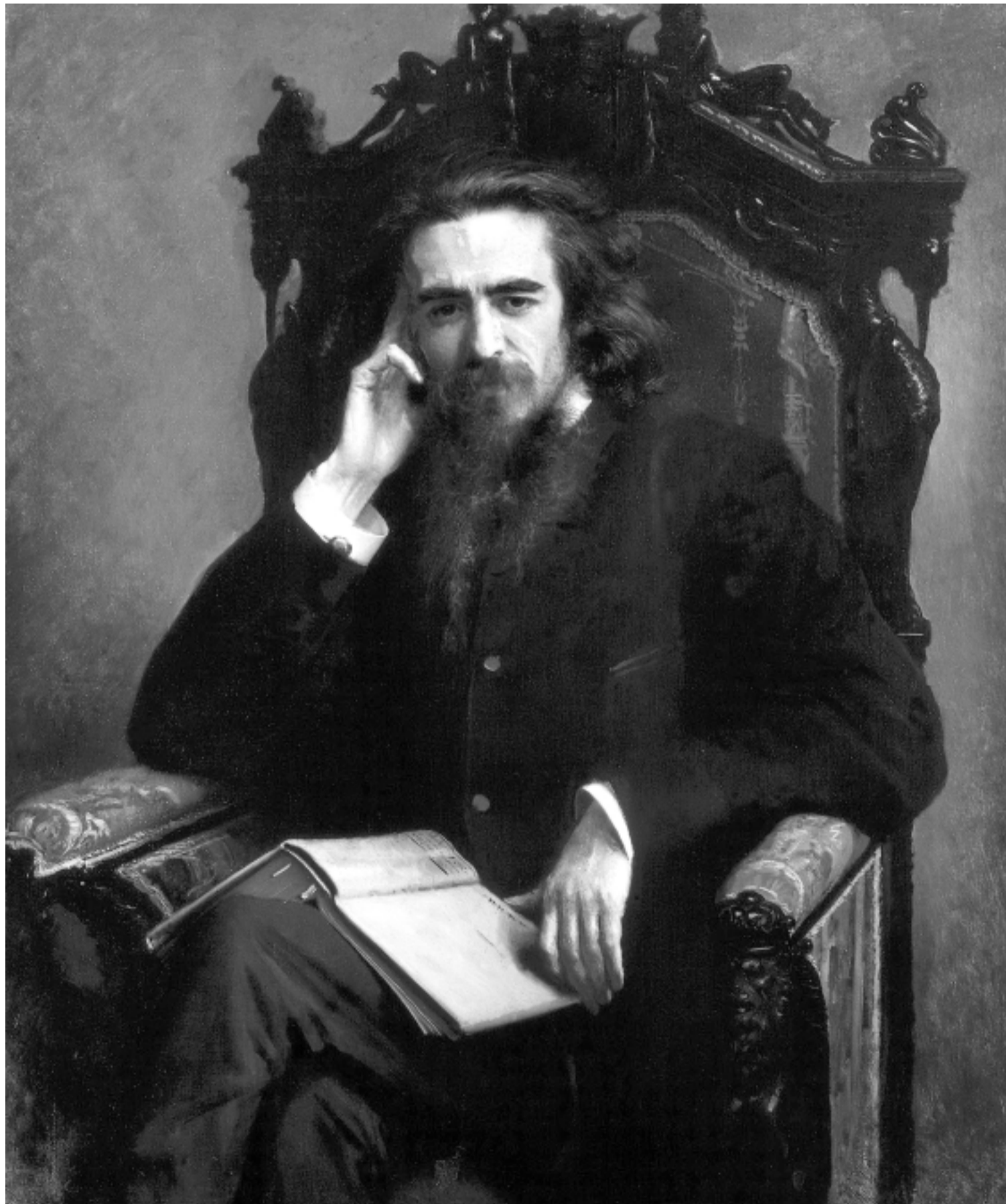
Internetové zdroje

KOMOROVSKÝ, J.: Ruská náboženská filozofia a kríza západnej filozofie.

www.uski.sk/frm_2009/ran/2004/cl040207.htm

SULÍK, D. (zost.): Vladimír Sergejevič Solovjov.

www.duchovna-veda.webnode.sk/vychodoslovan-ska-spiritualita/vladimir-solovjov/

V zajatí Mrazivého karnevalu

Pavol Korba:

Mrazivý karneval.

Vydavateľstvo MINOR, 2011, 42 s.

Básnik Pavol Korba, ktorý je členom minoritného rádu kapucínov, nie je na slovenskej literárnej scéne žiaden nováčik. Práve naopak. Je autorom troch básnických zbierok (Tanec o dušu, Medonosná sestra, Mrazivý karneval), vychádzajúcich od roku 2009 pod hlavičkou kapucínskeho vydavateľstva MINOR. Autorov vyhranený myšlienkový názor a originálny básnický prejav je tiež známy z rôznych slovenských literárnych súťaží v písaní poézie a prózy, pričom treba spomenúť, že Pavol Korba je laureátom predovšetkým tých literárnych súťaží, ktorých poslanstvo je úzko späté s duchovno-kresťanskými princípmi v rámci literárnej tvorby (Jurinova jeseň, Cena Slovenského učeného tovarišstva).

Básnická zbierka Mrazivý karneval (2011), ktorá je najnovším príspevkom Pavla Korbu do slovenského literárneho depozitu, obsahuje najmä verše, ktorých motivická inšpirácia je reakciou duchovno-kresťanský zmýšľajúceho človeka na „blahoslavený“ balast súčasnej doby, ktorej mediálne - a žiaľ! i v živote mnohých ľudí - vládne „rohací“ Lucifer, neustále a neúnavne hľadajúci „priateľa / do každého hriechu“ (s. 6), ponúkajúci moc, slávu, peniaze, nespútanú zábavu so všetkým, čo k tomu patrí, pretože jeho túžba spočíva v tom, aby človek pochoval zvyšok svojej cudnosti, odhodil desaťtoro a podobne ako on, už nikdy nemohol spočinúť v Božej prítomnosti. Korba tak razantne a umne, silou svojho básnického slova, myšlienky a zmyslu pre veci duchovné, doslova varuje človeka pred poslušným a bez odporu splynúcim davom „v karnevale / mrazivých masiek“, ktoré sibalsky prichystal „zlodej večnosti.“ (s. 27).

Viac ako len za povšimnutie stoja aj Korbove verše, ktoré kruto a smutne, zahalené v básnickom šate, bijú do duše čitateľa, výrazne pôsobia na jeho city, zároveň pripúšťajú, že je potrebné vyjadriť sa i takýmto spôsobom (napr. básne Abortus, Celebrita, Smer Predná Hora). Každá báseň, zložená z niekoľkých veršov zhustených do jednej strofy, predstavuje uzavretý myšlienkový celok, odzrkadľujúci autorove duševné pochody či z každodennej reality odpozorované situácie, pretavené do autentického básnického obrazu.

Hoci v Korbových veršoch dominujú predovšetkým entity z ríše Zlého (padlý anjeli, knieža neposlušných, temné alebo s ňou páchnuce celebrity, dopaminové pláne, zvrhľý karneval, hriechom zriektované deti, zlorečené zoskupenie, generácia zranených - vlkovečky atď.), neslúžia mu na adoráciu, ako sme toho svedkami často u iných súčasných slovenských básnikov. Autor jasne vymedzuje demarkačnú líniu medzi Zlom na jednej strane a Dobrom na strane druhej. Pretože je to práve Ježiš Kristus, ktorého básnik prosí, aby zničil „ten karneval / mrazivú maškarádu / temných celebrit“ (s. 8). Už len Jeho meno ničí toho, ktorý je „vyváľaný v špine / odsúdený k porážke“ (s. 24). I preto je namieste básnikov Záver podľa Piláta: „Klopem a túlim sa / k domčeku, kde býva / Najvyššie dobro. / Očistiť sa túžim, / ohriať dušu skrehnutú, / v tichu poďakovať / za dielko dokonané. / Takže, moji drahí / i moji neprajníci, / čo som napísal, / to som napísal.“ (s. 42).

JÁN GALLIK

(...)

v snahe porozumieť majstrovi obul som si modré topánky,
okolo krku prehodil kockovaný šál a vybral sa na warhola.
bol smutný. bol veselý.

túžil som vyzuť svoje modráky a položiť ich pred neho.
ľudia nemajú zmysel pre pochopenie.

preto sú sami.

vydaní na milosť tým, čo majú silu pod pozlátkom
objaviť kus z toho, čo nám chýba.

ktorí sa neboja.

ničoho.

aj keď má moc zobrať nám všetko.

zuzana tužkou v ruke vpisuje do knihy čierne slnečnice.
pamiatka na večer, ktorá po nás zostane.

básnik by mal radosť, že jeho múza ďalej rozdáva život.
nielen van gogh mal svoje obdobia.

čierne slnečnice sú však iba moje.

BRAT ŠAVOL

Pocta gestu

(2)

pekári rozviezli ranné pečivo.

developeri naproti začali pracovať.

pani pod oknom, ktoré mi ešte chvíľu patrí,

hysterický hľadá svoje auto.

odtiaľ jej ho v noci a ona teraz stratila kus seba.

pobehuje sem a tam akoby zabudla, že sa dá aj stáť.

unavená sadá na obrubník.

jej drahý sibírsky kozuch oblizuje zem.

líšky sa na nej pasú inak ako predtým, než vstúpila

do ich života žena s telefónom.

nastupuje do taxíka a odchádza hľadať stratenú identitu.

ja sa vraciam do postele.

hľadať včerajší deň, ktorý trval, až pokiaľ neprišla.

do uší natískam voskové štuple.

daň za pokoj na izbe číslo 9 vo veľkom meste,

ktorému vládnu autá a hysterické ženy.

pokoj za 50 centov o ktorom dáma,

čo ma dnes ráno zobudila, nemá tušenie.

vosk v ušiach zaplnil prázdne miesto spájajúce ma so svetom.

ešte chvíľu chcem ako zavoskovaný plást medu odpočívať
a vychutnávať si to ticho, ktoré mi ukradne deň.

keď sa vrátim, z vďačnosti kúpim celý úl.

postavím ho do farskej záhrady a ľudom budem okrem
medu

ponúkať pri omšiach aj pokoj.

malý. voskový. za 50 centov.

stane sa zo mňa predavač šťastia.

raz možno príde aj žena s telefónom.

ukáže mi svoju nájdenú identitu a povie:

„nechajte si svoje šťastie.“

a ja budem vedieť, že má pravdu.

o šťastí na jedno použitie, ktoré sa v najnevhodnejšej chvíli
roztopí a stečie po krku až do zakázaného územia,

aby spojilo dvoch milencov.

na okamih bude jeden svet.

nie bohatý. nie chudobný.

roztopené šťastie bude na chvíľu patriť všetkým.

ako vtedy na začiatku, keď ešte nikto netušil

prečo zabije kain ábela.

(3)

vo vani s hlavou pod vodou

počíta zrnká soli, ktoré ešte zostali.

rany sú hlboké a prázdne.

bojí sa pozrieť na ich dno.

každý kúsok tela je vypálený až na hranicu.

cintorín špakov pripomína trápenie o ktorom nevieš.

nechceš.

tvoj strach je veľký ako jeho láska.

preto sa nikdy nestretnete.

v jedno ráno si naladiš rádio

a tam ti oznámia, že tvoj básnik sa nevynoril.

odplával.

ostala po ňom iba vaňa plná snov a studenej vody.

modré obdobie básnikov, ktorých nemal kto počúvať.

zapáliš si. otvoriš okno a vykúpeš sa z toho dňa.

až pokiaľ nepochopíš modrého básnika.

cintorín špakov bude vysielat' záchranné signály.

no nepríde nikto, kto by ťa zachránil.

(4)

na hoteli izby číslo 9 v kúpeľni tečie sprcha.

na okno dopadajú dažďové kvapky.

mesto plače.

ľudia sa pred smútkom skrývajú pod daždníky.

zaľúbenci ukazujú svetu nádej.

opúšťam svoje miesto za oknom.

obliekam kabát. beriem do ruky daždník

a vychádzam naproti noci.

skrývajúc sa medzi kvapky dažďa nechávam sa

objímať vetrom.

mráz vpúšťam pod nechty.

kráčam vítať ráno.

noc zostarla.

v jej vnútri zamiesil Boh na dúhu.

a ona čaká na chvíľu, ktorá príde.

keď voda v sprche dotečie, výjde slnko,

vykotúľa sa na oblohu a bude nový deň.

ten starý spláchnem ako všetko nepodstatné.

chyzná vyvetrá, zamkne a ja sa vrátim

odkiaľ som prišiel.

do skutočného sveta, kde sú kvapky dažďa

až príliš malé, aby sa dalo medzi ne schovať.

ranný autobus predbehol svitanie.

smetiarske auto v útrobach spracúva tajomstvo noci.

na stole vonia čerstvé pečivo.

oči spia pod viečkami.

dúha sa pripravuje na svoj veľký výstup.

a ja budem pritom až sa prebudím zo sna.

(v bratislave, v hoteli zámocký pivovar na izbe číslo 9 po predstavení milana sládko o andym warholovi z vďačnosti Zuzane Rúfusovej, Magde Rúfusovej, Eve Kristinovej, Robovi Melovi za ich milú spoločnosť, ktorá ako spomienka s čiernymi slnečnicami ostáva navždy zaznamenaná pre tých, čo nebudú tušiť, že sme boli a boli sme šťastní.)

*Básne sú z najnovšej knihy brata Šavla Kto sa chce naučiť bicyklovať, musí aj padnúť. V roku 2012 vydalo vydavateľstvo Cathedra. fotografie nájdete: <http://www.milansladek.sk/>

na Západe, ale aj katolíci na Východe, o ktorých si niektorí mysleli, že kvôli rozdielnosti vo vzdelaní a v rozdielne stupňa sekularizácie spoločnosti zostanú títo voči myšlienkam západných teológov „chladní a málo osloviteľní“. Autor tu zrazu prepuká v ozajstný jasot: „Skutočnosť je krajšia“, pokračuje. „Nielenže sme osloviteľní, ale mnohí z nás prv, ako by čítali intelektuálov Západu, dospeli k podobným predstavám a víziám, a navyše aj realizáciám - otestovali sme mnohé vízie teológov v praxi.“ A napokon ešte trochu seba chvály, že vraj „odteraz priateľia na Západe vedľa, že cirkev na Východe nie je len tradicionalistická, nacionalistická a centralistická, ale aj reformná a slobodomyselná, evanjeliová a synodálna.“

Takže povedané tu bolo toho dosť. Pozrime sa na základné myšlienky tohto tvrdenia: vo Viedni sa teda posilnilo reformné krídlo a upevnilo sebedovolenie. Sme sa teda spojili a v „jednote je sila“. To hovorili aj bývalí komunisti. Zjednocovali sa pevne v jednom šiku, aby bojovali proti svojim ideologickým nepriateľom, na čele ktorých stála predovšetkým Katolícka cirkev. A k čomu sa to upevnili naši reformisti? Aby dokázali, aká je „reformná a slobodomyselná, evanjeliová a synodálna“ cirkev na Východe. Položme si otázku, čo chápú týmito okrídlenými výrazmi „reformná a slobodomyselná, evanjeliová a synodálna“? Hlásia sa hrdo k tzv. Memorandum nemeckých teológov, ktorí dlhé roky na katolíckych teologických fakultách riedili katolícku náuku a vyučovali teológiu, ktorá prakticky delila Krista od Cirkvi, ktorá tvrdila, že je rozdiel medzi Kristom historickým a Kristom viery, ktorá spochybňovala Kristovo zmŕtvychvstanie, ktorá relativizovala obetný charakter sv. omše, atď. Keď sa začali relativizovať pravdy viery, okamžite sa toto prenieslo aj do praktizovania viery. Aký je výsledok tohto trendu? Nemáme snáď otvorené oči, že nevidíme, alebo nechceme vidieť proces, ktorý prešiel západnou cirkvou? Koľké kostoly boli zatvorené, pretvorené na rôzne kultúrne inštitúcie, dokonca aj na reštaurácie, koľké farnosti boli zrušené, ako radikálne sa znížil počet kňazov atď.

Viem, o čom hovorím. S nemeckou oblasťou mám kontakty už vyše štyridsať rokov. Sledoval som tam reformy už od roku 1969, lebo som mal za priateľov dvoch bohoslovcov z Bochumu a neskôr som sa spoznal aj s viacerými kňazmi. Cirkev sa tam snažila, pravda, česť výnimkám, maximálne prispôbiť svetu a moderným požiadavkám, ale zrejme primárne zdôrazňovala Kristov Kríž, jeho obeť, ktorú priniesol za spásu sveta. Dokonca aj túto pravdu tzv. moderná teológia spochybnila. Istý teológ sa vyjadril, že Kristus zomrel zo solidarity, ale nie preto, že ľudia boli hriešni a on by sa musel za nich obetovať, aby im Boh odpustil. Spochybnil základnú pravdu kresťanstva a vlastne sa nič nestalo.

Sledoval som a sledujem veľmi pozorne dianie v cirkvi na západ od nás a reagoval som na mnohé veci. Samozrejme, že si nechcem nahovárať, že som tým niečo dosiahol, ale reagoval som na to, o čom som bol presvedčený, že sa to protiví Evanjeliu a náuke Cirkvi. Áno, možno ma niektorí považujú za netolerantného, ako som to čítal v reakciách na môj text. Ale pýtajme sa: máme právo opravovať Kristovo evanjelium, alebo dokonca urobiť

celkom nové evanjelium podľa našich predstáv pod menom Kristovým? Nepovedal snáď Ježiš Kristus, „kto chce za mnou ísť nech zaprie sám seba, vezme na seba svoj kríž a nasleduje ma“? (Mt 16, 24)

Áno, samozrejme, že môžem nesúhlasit' a nepriať takúto neprijemnú ponuku. Sebazaprenie! Nesenie vlastného kríža! Obetovať sa kvôli Bohu. Kvôli človeku! Ved' to predsa nemôže byť pre moderného človeka! Moderný človek potrebuje predsa niečo iné! Chce si užívať, lebo chce byť šťastný. Šťastie spočíva v príjemných zážitkoch, v droge, ktorá omamuje jeho zmysly a je už jedno, akého druhu tá droga je. Nuž ponúkame tomuto svetu takúto „evanjelium“! Je ti, človek všetko dovolené, ty si pánom, tebe má slúžiť všetko a ty nikomu? Takéto evanjelium zachráni človeka?

Áno, môžem odmietnuť Kristove požiadavky, ale potom sa nemôžem vyhlasať za jeho učeníka. V tomto mám úplnú slobodu. Tú istú slobodu však doprajme aj Kristovi, aby on slobodne mohol človeku takúto požia-

davku adresovať. Ak verím, že On, ktorý sa obetoval až na smrť na kríži a daroval celú svoju lásku človeku, je potom na mne, aby som sa rozhodol, čo ja darujem Kristovi, koľko miesta vo svojom srdci mu ja ponúknem... Áno, to všetko je už na mne. A dokonca to on plne rešpektuje. V Apokalypse sv. Jána sa hovorí: „Hľa, stojím pri dverách a klopem. Kto počúvne môj hlas a otvorí dvere, k tomu vojdem a budem s ním večerať a on so mnou.“ (Zjv. 3, 20) Je teda na mne, čo urobím, či otvorím, alebo nie, či dovoľím Kristovi, aby vstúpil do môjho spoločenstva, alebo nie. Je to akt môjho slobodného rozhodnutia.

„Vernosť evanjeliu a poslušnosť voči Cirkvi sa považuje za fundamentalizmus. Na Západe to robia liberáli presne tak, že verných katolíkov takto označujú a kladú ich na roveň funda-

Slovensku? Radujú sa z toho, že cirkev na Slovensku je slobodomyselná, čiže voľnomyšlienárska, ktorá sa neriadi Kristovými myšlienkami, ale svojimi?“

Čo na to povedať? Ak mám vyjadriť svoje osobné pocity, tak mi je z toho smutno. Ja nevidím, žeby cirkev na Slovensku bola „tradicionalistická, až fundamentalistická, nacionalistická a centralistická“, ako to tvrdí katolícky kňaz Karol Moravčík. Sú to všetko nálepky, ktoré majú za cieľ ju znevážiť a zdiskreditovať. Vernosť evanjeliu a poslušnosť voči Cirkvi sa považuje za fundamentalizmus. Na Západe to robia liberáli presne tak, že verných katolíkov takto označujú a kladú ich na roveň fundamentalistickým extrémistom, ktorí sú pripravení kvôli svojej pravde zabíjať. Takže aj toto je jeden z prostriedkov ideologického boja.

kňazstvo tu zostalo vlastne vždy verné Svätému Otcovi a túto vernosť nemohli zničiť, ani spochybniť dokonca ani komunisti, a preto bolo samozrejme, že kresťan katolíci sa modlili za pápeža a prejavovali mu vnútornú oddanosť. Žiaľ, už to v plne miere neplatí, pretože tu prišlo „Teofórum“, ktoré túto spätosť so Svätým stolcom spochybňuje, ba vyzýva na revoltu voči nemu, čo považujem za veľmi povážlivé a nešťastné.

Naši reformári teda chcú uskutocňovať štrukturálne reformy, lebo vraj vieru nemožno oddeľovať od štruktúr. Ako by sa to dalo povedať jednoduchšie, alebo vyjadriť zreteľnejšie? Čo je to štruktúra cirkvi? Ak ideme od najnižšej roviny, tak je rodina, potom farnosť, biskupstvo, metropola a napokon celá Cirkev na čele s najvyššou autoritou - Petrovým nástupcom, pápežom. Takže nerozumiem celkom, v čom prekáža rodina, aby niektorý z jej členov mohol žiť plodný náboženský život. Alebo v čom prekáža farnosť, alebo biskupstvo, alebo arcibiskupstvo, alebo dokonca štruktúra úradov v najvyššej správe Cirkvi. Nevie, čo je tu na prekážku aktívneho duchovného života jednotlivca, alebo spoločenstiev. Ale nechcem sa nasilu robiť nevedomým, pretože viem veľmi dobre, o čo tu reformátorom ide. Ide im o rozbitie vnútorných väzieb Cirkvi, aby sa tak dala lepšie manipulovať a napokon aj umlčať.

Veľmi ma zarazili ďalšie výroky, ktoré uviedol autor vo svojej prednáške: hovorí, že táto „túžba po reformách cirkvi nevychádza z nedostatku viery, ale naopak, vyrastá zo skúsenosti žitej viery presne tak, ako to čítame v zakladajúcich dokumentoch kresťanstva - v spisoch Nového zákona. Vzkriesený Ježiš, k Bohu povýšený Kristus, inšpiroval svojím duchom učeníkov, aby zrelativizovali váhu Mojžišovho zákona a jeho štruktúry a zo skúsenosti viery v Bohom potvrdeného Ježiša Nazaretského si vytvorili nové štruktúry a nové spôsoby života podľa jeho slova a príkladu.“

Ako prvé ma zarazil výrok „k Bohu povýšený Kristus“.

Prečo by mal byť Kristus povýšený k Bohu? Nie je snáď od večnosti jednorodným Božím Synom, čiže druhou božskou Osobou? Je to iba textová nepresnosť, alebo dokonca už aj zámer popierať božstvo Ježiša Krista? Po druhé, je zarážajúce, ako autor svojvoľne nakladá s biblickými textami a nakladá s nimi účelovo, keď hovorí, že „Kristus, inšpiroval svojím duchom učeníkov, aby zrelativizovali váhu Mojžišovho zákona a jeho štruktúry“.

Čo má znamenať táto formulácia? Snáď to, že už neplatí Desatoro? Ale nepovedal snáď Ježiš tieto slová? „Nemyslite si, že som prišiel zrušiť Zákon alebo Prorokov; neprišiel som ich zrušiť, ale naplniť“. (Mt 5, 17) Akú to majú úctu títo reformári k Svätému písmu? Autor prednášky tvrdí, že učeníci „si vytvorili nové štruktúry a nové spôsoby života podľa jeho slova a príkladu“ s čím možno v podstate súhlasiť, ale za predpokladu, že k týmto zmenám dostal sv. Peter moc od Krista, ktorý mu povedal, „čo zviažeš na zemi, bude zviazané aj nebi...“ avšak túto právomoc dostal iba Peter a apoštoli, ale žeby mali takúto právomoc vytvárať nové štruktúry aj členovia Teofóra?

To je jednoducho pre mňa nepredstaviteľné.

mentalistickým extrémistom, ktorí sú pripravení kvôli svojej pravde zabíjať. Aj toto je jeden z prostriedkov ideologického boja.“

Nuž aké to evanjelium ponúkajú reformári z Teofóra katolíkom na

Na Slovensku sa zachovala katolícka viera, a to vďaka aj tradícii a predovšetkým tiež preto, že zbožnosť bola hlboko zakorenená v našom ľude. Žiaľ, aj Slovensko podlieha sekularizácii ako aj iné krajiny, ale pretože

